

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Pavla Malého a soudců JUDr. Marka Cigánka a JUDr. Jiřího Doležálka v právní věci zástavní věřitelky **INFINEX CZECH a. s.** se sídlem v Roudnici nad Labem, Dobříň č. 118, IČO 27312330, zastoupené Mgr. Tomášem Vejsadou, advokátem se sídlem v Litoměřicích, Michalská č. 39/4, proti zástavní dlužnici **obci Hrobce**, se sídlem obecního úřadu Hrobce, Ke Hřišti č. 14, zastoupené JUDr. Ivo Beránkem, advokátem se sídlem v Praze 8, Sokolovská č. 47/73, o soudní prodej zástavy, vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 19 C 202/2021, o dovolání zástavní věřitelky proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. září 2022, č. j. 8 Co 99/2022-164, takto:

Usnesení krajského soudu **se zrušuje** a věc **se vrací** Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Návrhem podaným dne 24. 6. 2021 u Okresního soudu v Litoměřicích se zástavní věřitelka domáhala, aby „soud nařídil soudní prodej zástavy – pozemku parc. č. 104/10, o výměře 8181 m², ostatní plocha, pozemku parc. č. 104/11, o výměře 4382 m², ostatní plocha a pozemku parc. č. 589/2, o výměře 2925 m², ostatní plocha, vše v katastrálním území Rohatce, obec Hrobce, zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště Litoměřice, na LV č. 1, k uspokojení pohledávky zástavní věřitelky za dlužníkem TRENAMEDA INVEST, s. r. o. v likvidaci, IČO 24838446, se sídlem Ke Hřišti 14, Hrobce, vzniklé v důsledku odstoupení od smlouvy o dílo č. 1503.1050641FZU ze dne 9. 12. 2011 na zaplacení částky ve výši 9.204.499,05 Kč“. Uvedla, že mezi zhotovitelem (společností EUROVIA CS) a objednatelem (společností TRENAMEDA INVEST) byla uzavřena smlouva o dílo, které bylo řádně provedeno, a objednateli byla předložena faktura k zaplacení ke dni 30. 6. 2013, kterou však objednatel neuhradil, i když dluh uznal. EUROVIA CS proto od smlouvy odstoupila dne 28. 6. 2017, zůstala vlastníkem části díla, a v důsledku odstoupení jí vznikl nárok na náhradu škody. Dne 29. 6. 2017 uzavřela EUROVIA CS jako postupník se zástavní věřitelkou jako postupitelem smlouvu o prodeji technické infrastruktury a o postoupení pohledávek. Zástavní věřitelka má tedy nárok na náhradu škody, skutečné škody ve výši 2.841.406,15 Kč a ušlého zisku ve výši 6.363.092,90 Kč, proti společnosti TRENAMEDA INVEST. Dne 15. 11. 2011 byla mezi zástavním dlužníkem (jako zástavcem) a společností EUROVIA CS (jako zástavním věřitelem) uzavřena zástavní smlouva k pozemkům výše uvedeným, které jsou ve vlastnictví zástavní dlužnice, a kterou byla zajištěna předmětná pohledávka na zaplacení ceny díla dle uvedené smlouvy o dílo. Zástavní právo se vztahuje i na nároky z odstoupení od smlouvy, proto se zástavní věřitelka domáhá soudního prodeje zástavy.

2. Okresní soud v Litoměřicích usnesením ze dne 6. 1. 2022, č. j. 19 C 202/2021-72, návrh zamítl a rozhodl, že zástavní věřitelka je povinna zaplatit zástavní dlužnici na náhradě nákladů řízení 6 534 Kč k rukám „právního“ zástupce zástavní dlužnice. Dovodil, že smlouvy, které byly ze strany zástavní věřitelky předloženy, byly součástí předem připravené a zmanipulované veřejné zakázky – výstavby inženýrských sítí v Rohatci, lokalita Pod skalou, Ing. Lubošem Matekem, starostou obce Hrobce a jednatelem společnosti TRENAMEDA INVEST. Uvedené vyplývá z trestního rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, č. j. 4 To 461/2019-2464, kde je celý proces kontraktace ve výroku o vině podrobně popsán a je zde rovněž popsáno, že tento proces zmanipulované kontraktace vyvrcholil uzavřením smlouvy o dílo mezi společnostmi TRENAMEDA INVEST a zhotovitelem EUROVIA CS. Soud prvního stupně je trestním rozsudkem vázán. Obec Hrobce (zástavní dlužnice) je v dané věci poškozenou. Ing. Luboš Matek, starosta obce Hrobce, při uzavírání smluv, kterými zástavní věřitelka odůvodňuje podání žaloby, jednal v rozporu se zákonem, když, aniž by vyhlásil výběrové řízení tak, jak deklaroval v Oznámení o výběru nejvhodnější nabídky ze dne 8. 12. 2011, téhož dne rozhodl o přidělení veřejné zakázky („Rohatce-Pod skalou-inženýrské sítě a komunikace“) společnosti EUROVIA CS, a následně podepsal za společnost TRENAMEDA INVEST smlouvu o dílo. Soud dospěl k závěru, že se jednalo o neplatný právní úkon, který svým obsahem a účelem odporuje zákonu (§ 39 zákona č. 40/1964 Sb.), k uzavření smlouvy o dílo došlo pouze proto, že veřejná zakázka byla zmanipulována a byly porušeny zákony. Protože smlouva o dílo je absolutně neplatná, nemá právní účinky, zástavní věřitelka proto nedoložila skutečnosti nutné pro nařízení soudního prodeje zástavy, zajištěnou pohledávku a zástavní právo k zástavě. Smlouva o dílo byla učiněna v rozporu se zákonem a nemůže požívat právní ochrany.

3. K odvolání zástavní věřitelky Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 7. 9. 2022, č. j. 8 Co 99/2022-164, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že zástavní věřitelka je povinna zaplatit zástavní dlužnici na náhradě nákladů odvolacího řízení 6 885 Kč k rukám JUDr. Ivo Beránka. Dovodil, že soud prvního stupně se nezaměřil správně na posuzování podmínek řízení soudního prodeje zástavy podle § 358 odst. 1 věty první z. ř. s., když prováděl dokazování ke sporným tvrzením účastníků, a zaměřil se na prokázání toho, zda platně vzniklo zástavní právo, tuto otázku však lze řešit až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy. Odvolací soud z předložených listin dovodil, že zástavní právo bylo zřízeno k zajištění pohledávek zástavního věřitele vůči obchodní společnosti TRENAMEDA INVEST s. r. o., a to pohledávek vyplývajících ze smlouvy o dílo č. 1503.1050641 FZU, uzavřené ze dne 9. 12. 2011, jedná se o pohledávku na zaplacení ceny díla ve výši 18 995 098,86 Kč včetně DPH a dále na eventuální pohledávku na zaplacení sjednané smluvní pokuty, zástavní právo se vztahuje i na příslušenství zajištěných pohledávek. Došlo však k odstoupení od smlouvy o dílo pro nezaplacení ceny díla, smlouva zaniká, odstoupení se ale netýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy. Zástavní věřitelka tvrdila, že pohledávka zajištěná zástavním právem sestává ze skutečné škody ve výši 2.841.406,15 Kč a ušlého zisku ve výši 6.363.092,90 Kč. Nároky zástavní věřitelky z odstoupení od smlouvy, podle které vznikla zajištěná pohledávka, nejsou součástí původní zajištěné pohledávky, jedná se o pohledávku novou, která již nemá smluvní, ale sankční charakter. Smluvní strany v zástavní smlouvě neprojevíly vůli pro případ odstoupení od smlouvy o dílo. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že na náhradu škody se zástavní právo sjednané zástavní smlouvou ze dne 15. 12. 2011 nevztahuje a že zástavní věřitelka tak neosvědčila, že má zajištěnou pohledávku.

4. Proti usnesení odvolacího soudu podala zástavní věřitelka dovolání. V dovolání namítla, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku, „jakou pohledávku má zhotovitel díla vůči objednateli díla při odstoupení od smlouvy o dílo uzavřené podle zákona

č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, pokud zhotovitel odstoupil od smlouvy o dílo pro prodlení objednatele se zaplacením ceny díla“, a že právní posouzení je v rozporu s judikaturou dovolacího soudu (viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4778/2010 a sp. zn. 32 Odo 372/2004). Zhotovitel (EUROVIA CS) odstoupil od smlouvy o dílo pro prodlení objednatele (TRENAMEDA INVEST) se zaplacením ceny díla. K odstoupení došlo v situaci, když již veškeré dílo bylo zhotoveno. Zhotoviteli tedy náleží cena díla sjednaná ve smlouvě. Protože část díla zůstala ve vlastnictví zhotovitele, odečetl zhotovitel (zástavní věřitelka) hodnotu této části díla a navrhl nařízení soudního prodeje zástavy za účelem uspokojení pohledávky na zaplacení rozdílu mezi cenou díla a hodnotou infrastruktury, která zůstala ve vlastnictví zhotovitele. Tento nárok zástavní věřitelka podrobně popsala tak, že část tohoto nároku sestává z rozdílu mezi skutečnými náklady zhotovitele na zhotovení díla a hodnotou infrastruktury, jejímž byl zhotovitel po odstoupení i nadále vlastníkem, a dále z ušlého zisku – rozdílu mezi sjednanou cenou díla a vynaloženými náklady zhotovitele na zhotovení díla. Tento nárok nazvala zástavní věřitelka obecně jako „škoda“, přesnější označení by bylo „nárok dle § 548 odst. 2 obch. zák.“. Odvolací soud nesprávně a zjednodušeně posoudil nárok zástavní věřitelky jako škodu, nepřihlédl ke znění § 548 odst. 2 obch. zák., které výslovně stanoví, jaký nárok má zhotovitel při odstoupení od smlouvy o dílo zhotovitelem pro prodlení objednatele. Pohledávka uplatněná žalobou je pohledávkou dle § 548 odst. 2 obch. zák., tj. pohledávkou z odstoupení od smlouvy o dílo, která je ve smyslu § 155 odst. 5 obč. zák. pohledávkou zajištěnou. Zástavní věřitelka považuje popis svého nároku (skutkových okolností, z nichž nárok dovozuje) za dostatečně určitý a zřejmý. Navrhla, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil k dalšímu řízení.

5. Zástavní dlužnice ve vyjádření uvedla, že se ztotožňuje s rozhodnutím soudu prvního stupně i soudu odvolacího, a navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

6. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání zástavní věřitelky podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Dovolání je přípustné pro řešení otázky procesního práva, za jakých podmínek je možno nařídit soudní prodej zástavy, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

10. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

11. Nejvyšší soud se nejprve – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

12. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

13. Protože řízení o soudním prodeji zástavy bylo zahájeno návrhem podaným u soudu po 31. 12. 2013, postupuje se v něm podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).

14. Podle ustanovení § 354 z. ř. s. řízení o soudním prodeji zástavy lze zahájit jen na návrh zástavního věřitele, kterým se domáhá nařízení soudního prodeje zástavy; to neplatí, neumožňují-li jiné právní předpisy soudní prodej zástavy.

Podle ustanovení § 356 z. ř. s. ve věci není třeba nařizovat jednání jen za podmínek, že lze rozhodnout jen na základě účastníků předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí nebo tehdy, jsou-li skutečnosti uvedené v § 358 odst. 1 větě první z. ř. s. doloženy listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány nebo veřejnými listinami notáře.

Podle ustanovení § 358 odst. 1 věty první z. ř. s. soud nařídí prodej zástavy, doloží-li zástavní věřitel zajištěnou pohledávku, zástavní právo k zástavě a kdo je zástavním dlužníkem.

Podle ustanovení § 358 odst. 3 z. ř. s. podle vykonatelného rozhodnutí o nařízení prodeje zástavy lze na návrh zástavního věřitele nařídít výkon rozhodnutí prodejem zástavy.

15. Soudní praxe je při aplikaci shora uvedených ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních dlouhodobě ustálena na následujících závěrech.

16. Soudní prodej zástavy se uskutečňuje ve dvou fázích. V první fázi jde o řízení o soudním prodeji zástavy, které je zahájeno podáním návrhu, jímž se zástavní věřitel domáhá nařízení soudního prodeje zástavy, a které končí usnesením soudu, jímž bylo o tomto návrhu rozhodnuto. Nařídí-li soud usnesením prodej zástavy, přechází soudní prodej zástavy do druhé fáze, podá-li zástavní věřitel návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem zástavy.

17. V řízení o soudním prodeji zástavy jako první fázi soudního prodeje zástavy soud zkoumá pouze to, zda zástavní věřitel doložil zajištěnou pohledávku, zástavní právo k zástavě, jejíž prodej navrhuje, a kdo je zástavním dlužníkem. Jiné (další) skutečnosti nejsou – jak vyplývá z ustanovení § 358 odst. 1 věty první z. ř. s. – v tomto řízení významné. Uvedené rozhodné skutečnosti se současně v řízení o soudním prodeji zástavy neprokazují; pro nařízení prodeje zástavy se vyžaduje, aby byly listinami nebo jinými důkazy osvědčeny, tedy aby se jevily z předložených listin nebo jiných důkazů alespoň jako pravděpodobné. Doloží-li zástavní věřitel uvedené skutečnosti listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány nebo veřejnými listinami notáře, může soud prvního stupně rozhodnout o nařízení prodeje zástavy bez jednání, tedy bez slyšení zástavního dlužníka, a s tím, že návrh doručí zástavnímu dlužníku až spolu s usnesením o nařízení prodeje zástavy (srov. při obdobné právní úpravě v ustanoveních § 200y až 200za občanského soudního řádu ve znění účinném do dne 31. 12. 2013 například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1467/2004, uveřejněné pod číslem 37/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2003, sp. zn. 23 Co 672/2003, uveřejněné pod číslem 11/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).

18. Z uvedeného (mimo jiné) vyplývá, že povaha řízení o soudním prodeji zástavy (jako první fáze soudního prodeje zástavy), určená okruhem v řízení posuzovaných okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 větě první z. ř. s., u nichž se vyžaduje toliko osvědčení,

jednak nevyžaduje potřebu provádění dokazování ke sporným tvrzením účastníků týkajícím se okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 větě první z. ř. s., jednak ani neumožňuje soudu provádět dokazování ke sporným tvrzením účastníků. Řízení o soudním prodeji zástavy je tedy charakterizováno tím, že se v něm neprovádí dokazování ke sporným tvrzením účastníků; nedoloží-li zástavní věřitel některou z okolností uvedených v ustanovení § 358 odst. 1 větě první z. ř. s., nemůže být jeho návrhu na nařízení soudního prodeje zástavy vyhověno, i kdyby ji zástavní věřitel hodlal prokazovat dokazováním, a naopak, budou-li tyto okolnosti řádně osvědčeny, nemůže zástavní dlužník zabránit vyhovění návrhu zástavního věřitele, i kdyby rozhodné skutečnosti popíral a i kdyby o nich požadoval dokazování. Protože v řízení o soudním prodeji se (pojmově) neprovádí dokazování, nepřichází v něm v úvahu použití ustanovení § 357 z. ř. s. (jeho zařazení do zákona je zjevnou legislativní chybou), a v odvolacím řízení ani ustanovení § 28 odst. 1 z. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4979/2015).

19. To, že soud v řízení o soudním prodeji zástavy zkoumá pouze skutečnosti uvedené v ustanovení § 358 odst. 1 větě první z. ř. s. a že pro nařízení prodeje zástavy postačuje jen jejich osvědčení, samozřejmě neznamená, že by při soudním prodeji zástavy nemohly být uplatněny jiné (další) skutečnosti nebo že by jejich osvědčení nemohlo být zpochybněno. Nemůže k tomu ovšem důvodně dojít v řízení o soudním prodeji zástavy, ale až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy, tedy v rámci řízení o výkon rozhodnutí (exekučního řízení) prodejem zástavy [bude-li návrh na nařízení tohoto výkonu rozhodnutí (exekuce) zástavním věřitelem podán], a to zejména prostřednictvím návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce (srov. například § 268 odst. 3 o. s. ř. a § 55 exekučního řádu) nebo vylučovací (excindační) žaloby podané po nařízení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 267 o. s. ř.; právem, které nepřipouští výkon rozhodnutí prodejem zástavy, se rozumí jakékoliv právo, v důsledku kterého k prodávané zástavě nevzniklo (nemohlo platně vzniknout) zástavní právo (srov. též právní názor vyjádřený v již zmíněném usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1467/2004, uveřejněném pod číslem 37/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, nebo v odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1520/2009, uveřejněném pod číslem 67/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).

20. Z recentních rozhodnutí lze odkázat na závěry, které učinil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 21 Cdo 974/2019, nebo na odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2022, sp. zn. 21 Cdo 829/2022.

21. Odvolací soud v intencích výše uvedených judikатурních závěrů sice postupoval při přezkumu usnesení soudu prvního stupně a správně též neshledal přílehavými důvody, pro které soud prvního stupně návrhu nevyhověl (srov. body 7. – 12. odůvodnění usnesení odvolacího soudu). Až potud shledává dovolací soud postup odvolacího soudu správným.

22. Přesto všechno se odvolací soud v konečném důsledku odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

23. Pro posouzení, zda lze vyhovět návrhu na nařízení soudního prodeje zástavy či nikoliv, je podstatné, zda navrhovatel (zástavní věřitel) tvrdí (a dokládá) existenci pohledávky proti (obligačnímu) dlužníku (který nemusí být totožný s osobou zástavce či zástavního dlužníka), zda tato pohledávka je zajištěna zástavním právem (většinou k nemovité věci) a zda nemovitost je ve vlastnictví zástavce (zástavního dlužníka).

24. Toto posouzení musí vyplývat z vyličení skutkového děje tak, jak je obsažen v návrhu, resp. v dalších podáních zástavního věřitele; tím je dán v řízení jeho skutkový rámec, jímž je soud vázán [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001,

jenž byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 78/2004, a zde vyjádřený právní názor, že nárok uplatněný žalobou, popř. vzájemnou žalobou je vymezen vylíčením rozhodujících skutkových okolností a žalobním návrhem (petitem), přičemž právní kvalifikace nároku (je-li v žalobě uvedena) není pro soud závazná].

25. Úvahy zástavní věřitelky prezentované v návrhu, vztahující se k následkům odstoupení zhotovitele od smlouvy o dílo a k nárokům, které zhotoviteli vznikají, jsou jejím právním názorem (právním hodnocením uplatněného nároku), jímž není soud vázán, a stejně tak proto není vázán úvahou zástavní věřitelky, že její nárok vůči objednateli díla je nárokem z titulu náhrady škody.

26. Tvrzení, jimiž je soud vázán, pak se zužují na stav, že právní předchůdce zástavní věřitelky (společnost EUROVIA CS, a. s., dále jen „EUROVIA“) jako zhotovitel uzavřel dne 9. 12. 2011 se společností TRENAMEDA INVEST s. r. o. v likvidaci jako objednatelem smlouvu o dílo, zhotovitel dílo řádně provedl a fakturoval cenu díla (bez DPH) 15 829 249,05 Kč, objednatel však cenu neuhradil, a proto zhotovitel od smlouvy dne 28. 6. 2017 odstoupil. Společnost EUROVIA dále uzavřela s obcí Hrobce (zástavní dlužnice) dne 15. 12. 2011 zástavní smlouvu, kterou bylo zřízeno zástavní právo k „předmětným pozemkům“ a kterou byla zajištěna pohledávka zhotovitele na zaplacení ceny díla. Nároky, které společnosti EUROVIA vznikly z titulu odstoupení od smlouvy, pak zástavní věřitelka charakterizuje jako „rozdíl mezi cenou díla bez DPH, která měla být původně objednatelem za provedení díla zaplacená... a hodnotou té části díla, která z titulu odstoupení od smlouvy zůstala ve vlastnictví společnosti EUROVIA...“.

27. Otázku, jaké nároky přísluší zhotoviteli díla poté, co sám odstoupil od smlouvy, je v této věci třeba řešit (s ohledem na to, že smlouva o dílo byla uzavřena před 1. 1. 2014) podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „obch. zák.“ (srov. například odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2022, sp. zn. 23 Cdo 2057/2022, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5369/2016).

28. Zanikne-li smlouva uzavřená v režimu obchodního zákoníku odstoupením, vypořádají se účastníci smlouvy, není-li ujednáno jinak (srov. § 263 obch. zák.), podle zásad stanovených v § 351 odst. 2 obch. zák., podle něhož strana, které bylo před odstoupením od smlouvy poskytnuto plnění druhou stranou, toto plnění vrátí, u peněžitého závazku spolu s úroky ve výši sjednané ve smlouvě pro tento případ, jinak stanovené podle § 502. Jde-li o smlouvu o dílo, je takto upravený způsob vypořádání doplněn (speciálně upraven) o pravidla vzájemného vypořádání účastníků smlouvy o dílo upravená v ustanoveních § 543 až § 545 a v ustanovení § 548 odst. 2 obch. zák. (srov. shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. 32 Odo 372/2004).

29. Podle ustanovení § 548 odst. 2 obch. zák. odstoupil-li zhotovitel od smlouvy pro prodlení objednatele a nespočívá-li překážka pro splnění povinnosti objednatele v okolnostech vylučujících odpovědnost (§ 374), náleží zhotoviteli cena, na kterou má nárok na základě smlouvy. Od této ceny se však odečte to, co zhotovitel ušetřil neprovedením díla v plném rozsahu.

30. Pakliže ovšem zástavní věřitelka tvrdí existenci zajištěné pohledávky jako „rozdíl mezi cenou díla bez DPH, která měla být původně objednatelem za provedení díla zaplacená... a hodnotou té části díla, která z titulu odstoupení od smlouvy zůstala ve vlastnictví společnosti EUROVIA...“, byť následně tuto pohledávku „štěpí“ do dvou dílčích pohledávek, které

charakterizuje jako pohledávky z titulu „náhrady škody“ [ve skutečnosti jde v rozsahu částky 6 363 092, 90 Kč o rozdíl mezi dohodnutou cenou díla (v rozsahu 15 829 249,05 Kč) a hodnotou vytvořeného díla, které mělo zůstat ve vlastnictví společnosti EUROVIA (v rozsahu 9 466 156,15 Kč)], jde o tvrzení, které odpovídá způsobu vypořádání zrušené smlouvy o dílo podle ustanovení § 548 odst. 2 obch. zák. (a to nejméně v rozsahu pohledávky ve výši 6 363 092, 90 Kč), a ve vztahu k tomuto tvrzení tedy bylo nutno zkoumat, zda je zástavní věřitelka doložila příslušnými listinami (z obsahu spisu vyplývá, že uzavření zástavní smlouvy a vlastnictví předmětných pozemků nebyly zpochybněny).

25. Protože usnesení odvolacího soudu není – jak vyplývá z výše uvedeného – správné a protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

26. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud (v závislosti na jeho výsledku, tedy pouze v případě opětovného zamítnutí návrhu) nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 26. 5. 2023

JUDr. Pavel Malý v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Jaroslava Musilová